Prof. univ. dr. Marieta Safta
Universitatea „Titu Maiorescu", Facultatea de Drept

Drept constituțional și instituții politice

Vol. II. Instituții politice

Ediția a 5-a, revizuită

Editura Hamangiu
2024

Cuprins

TITLUL I. INSTITUȚIILE POLITICE 1

TITLUL II. PUTEREA ORGANIZATĂ STATAL 3

Capitolul I. Teorie generală 3
Secțiunea 1. Caracterizarea puterii organizate statal 3
Secțiunea a 2-a. Trăsăturile puterii organizate statal 4
§1. Puterea de stat, formă a puterii 4
§2. Caracterul organizat 4
§3. Unicitatea 5
§4. Caracterul de constrângere 5
§5. Suveranitatea 6

Capitolul al II-lea. Separația puterilor în stat 9

TITLUL III. TEORIA STATULUI 16

Capitolul I. Definiția și elementele statului 16
Secțiunea 1. Noțiunea de stat 16
Secțiunea a 2-a. Elementele statului 17
Secțiunea a 3-a. Autoritățile (instituțiile) statului 19

Capitolul al II-lea. Forma statului 21
Secțiunea 1. Noțiune 21
Secțiunea a 2-a. Forma de guvernământ 21
§1. Definiție 21
§2. Clasificare 21
Secțiunea a 3-a. Regimul politic 23
Secțiunea a 4-a. Structura de stat 24
§1. Noțiune 24
§2. Formele structurii de stat 24

Capitolul al III-lea. Caracterele statului român 27

TITLUL IV. PARTIDELE POLITICE 32

Capitolul I. Apariția partidelor politice 32

Capitolul al II-lea. Conceptul de „partid politic". Funcțiile partidelor politice 36
Secțiunea 1. Trăsături definitorii 36
Secțiunea a 2-a. Definiții ale partidelor politice 38
Secțiunea a 3-a. Funcții ale partidelor politice 39

Capitolul al III-lea. Clasificări ale partidelor politice 41

Capitolul al IV-lea. Sisteme de partide. Clasificări 44

Capitolul al V-lea. Partidele politice în România 46
Secțiunea 1. Reglementare 46
§1. Norme constituționale de referință 46
§2. Norme infraconstituționale de referință 48
Secțiunea a 2-a. Organizarea partidelor politice 48
Secțiunea a 3-a. Înregistrarea partidelor politice 49
Secțiunea a 4-a. Funcționarea partidelor politice 50
Secțiunea a 5-a. Finanțarea partidelor politice 56
Secțiunea a 6-a. Încetarea activității partidelor politice 61
§1. Modalitățile de încetare a activității partidelor politice 61
§2. Constatarea neconstituționalității partidelor politice 61
§3. Dizolvarea pe cale judecătorească a unui partid politic 64
§4. Limite ale libertății de asociere în partide politice 65

TITLUL V. SISTEMUL ELECTORAL 73

Capitolul I. Considerații generale 73

Capitolul al II-lea. Drepturile electorale ale cetățenilor români 77
Secțiunea 1. Dreptul de vot 77
Secțiunea a 2-a. Dreptul de a fi ales 78
Secțiunea a 3-a. Dreptul de a alege și de a fi ales în Parlamentul European 79

Capitolul al III-lea. Scrutinul 81
Secțiunea 1. Concept 81
Secțiunea a 2-a. Sistemul majoritar 81
§1. Caracterizare 81
§2. Scrutinul majoritar uninominal 81
§3. Scrutinul majoritar de listă (plurinominal) 83
Secțiunea a 3-a. Sistemele electorale cu reprezentare proporțională 84
Secțiunea a 4-a. Sisteme mixte 85
§1. Caracterizare 85
§2. Clasificare 85

Capitolul al IV-lea. Organizarea și desfășurarea alegerilor în România 86
Secțiunea 1. Alegerile pentru Parlament 86
§1. Scrutinul 86

§2. Aducerea la cunoștință a datei alegerilor. Campania electorală ... 86
§3. Circumscripțiile electorale ... 87
§4. Birourile electorale. Oficiile electorale ... 87
§5. Secțiile de votare ... 92
§6. Registrul electoral ... 93
§7. Listele electorale ... 96
§8. Candidaturile ... 97
§9. Desfășurarea votării ... 99
§10. Stabilirea rezultatelor votării ... 101
§11. Constatarea rezultatelor alegerilor ... 104
11.1. Stabilirea pragului electoral ... 104
11.2. Repartizarea mandatelor de deputat, respectiv de senator ... 104
§12. Publicarea rezultatelor alegerilor ... 108
§13. Votul prin corespondență ... 108
Secțiunea a 2-a. Alegerile pentru Parlamentul European ... 112
§1. Listele electorale. Competențe ale Autorității Electorale Permanente ... 112
§2. Candidaturile ... 113
§3. Desfășurarea votării ... 115
§4. Stabilirea rezultatelor votării ... 116
§5. Atribuirea mandatelor ... 117

TITLUL VI. REFERENDUMUL ... 121

Capitolul I. Noțiune ... 121

Capitolul al II-lea. Tipuri de referendum ... 122

Capitolul al III-lea. Funcțiile referendumului ... 123

Capitolul al IV-lea. Regimul juridic al referendumului în România ... 124
Secțiunea 1. Sediul materiei și tipuri de referendum ... 124
Secțiunea a 2-a. Reguli generale privind referendumul național ... 125
§1. Tipuri de referendum ... 125
§2. Participarea la referendum ... 125
§3. Valabilitatea referendumului ... 125
Secțiunea a 3-a. Organizarea și desfășurarea referendumului ... 129
§1. Stabilirea obiectului și a datei referendumului ... 129
§2. Organizarea referendumului ... 132
§3. Campania pentru referendum ... 134
§4. Desfășurarea referendumului ... 134

§5. Stabilirea rezultatelor referendumului 135
Secțiunea a 4-a. Rolul Curții Constituționale în cadrul procedurii referendumului 136

Capitolul al V-lea. Efectele referendumului 155

TITLUL VII. PARLAMENTUL 158

Capitolul I. Caracterizarea și funcțiile Parlamentului 158
Secțiunea 1. Caracterizarea Parlamentului. Istoric 158
Secțiunea a 2-a. Funcțiile Parlamentului 160
§1. Funcția de reprezentare 160
§2. Funcția legislativă 161
§3. Funcția de stabilire a direcțiilor principale ale activității social-economice, culturale, statale și juridice 164
§4. Funcția de alegere, formare, avizarea formării, numire sau revocare a unor autorități statale 165
§5. Funcția de control 165
§6. Funcția de conducere în politica externă 178
§7. Funcția de organizare internă 184

Capitolul al II-lea. Structura Parlamentului și organizarea lui internă 185
Secțiunea 1. Structura Parlamentului 185
Secțiunea a 2-a. Autonomia regulamentară și bugetară a Parlamentului 190
Secțiunea a 3-a. Organizarea internă a Parlamentului 195
§1. Grupurile politice parlamentare 195
§2. Birourile 198
§3. Comisiile parlamentare 202

Capitolul al III-lea. Funcționarea Parlamentului 220
Secțiunea 1. Mandatul sau legislatura 220
Secțiunea a 2-a. Sesiunea 221
Secțiunea a 3-a. Ședința 222

Capitolul al IV-lea. Actele Parlamentului 224
Secțiunea 1. Categorii de acte 224
Secțiunea a 2-a. Legea, ca act juridic al Parlamentului 224
§1. Conceptul de lege. Clasificări 224
§2. Procedura adoptării legilor 226
2.1. Inițiativa legislativă 226
2.2. Pregătirea legii. Expunerea de motive, nota de fundamentare, studiul de impact 230
2.3. Soluțiile legislative propuse și redactarea legii 232

2.4. Avizarea proiectelor de legi și a propunerilor legislative 235
2.5. Dezbaterea și adoptarea proiectului de lege 236
2.5.1. Sesizarea Camerelor Parlamentului 236
2.5.2. Dezbaterea și avizarea de către comisiile permanente competente 240
2.5.3. Procedura amendamentelor. Dezbaterile în plen 241
2.5.4. Votarea proiectului de lege 244
2.6. Posibilitatea de sesizare a Curții Constituționale pentru exercitarea controlului de constituționalitate al legii înainte de promulgare. Efectul deciziilor Curții Constituționale de constatare a neconstituționalității legii în control *a priori* 248
2.7. Promulgarea. Reexaminarea legii la cererea Președintelui României 250
2.8. Publicarea legii 251
2.9. Procedura de urgență 252
2.10. Angajarea răspunderii Guvernului asupra unui proiect de lege 253
Secțiunea a 3-a. Hotărârea, act juridic al Parlamentului 255
Secțiunea a 4-a. Moțiunile 259
§1. Noțiune și clasificare 259
1.1. Moțiunile simple 259
1.2 Moțiunea de cenzură 261
1.2.1. Caracterizare și reglementare 261
1.2.2. Etape procedurale 262
Secțiunea a 5-a. Actele structurilor interne ale Parlamentului 264

Capitolul al V-lea. Deputații și senatorii 265
Secțiunea 1. Statutul deputaților și senatorilor 265
Secțiunea a 2-a. Dobândirea/pierderea calității de deputat/senator 267
Secțiunea a 3-a. Drepturile și obligațiile deputaților și senatorilor 268
Secțiunea a 4-a. Imunitatea parlamentară 269
Secțiunea a 5-a. Incompatibilități 272
Secțiunea a 6-a. Principii de conduită parlamentară. Răspundere și sancțiuni 277

Capitolul al VI-lea. Consiliul Legislativ 281

TITLUL VIII. PUTEREA EXECUTIVĂ 286

Capitolul I. Aspecte generale 286

Capitolul al II-lea. Președintele României 287
Secțiunea 1. Rol și atribuții 287
§1. Dispoziții constituționale de referință 287
§2. Atribuții privind legiferarea 289
§3. Atribuții privind organizarea și funcționarea puterilor publice 291
§4. Atribuții privind alegerea, formarea, avizarea formării, numirea sau revocarea unor autorități publice 292
§5. Atribuții în domeniul apărării țării și asigurării ordinii publice 305
§6. Atribuții în domeniul politicii externe 306
§7. Atribuții ce decurg din obligațiile României de stat membru al Uniunii Europene 306
§8. Alte atribuții 308
Secțiunea a 2-a. Alegerea Președintelui României 309
§1. Considerații generale. Cadru normativ 309
§2. Desfășurarea alegerilor 310
2.1. Listele electorale. Secțiile de votare 310
2.2. Birourile electorale 311
2.3. Candidaturile 311
2.4. Desfășurarea votării 312
2.5. Stabilirea rezultatului alegerilor 317
§3. Rolul Curții Constituționale în procesul electoral pentru alegerea Președintelui României 319
3.1. Cadru legal 319
3.2. Soluționarea contestațiilor privind înregistrarea sau respingerea înregistrării candidaturilor sau a semnelor electorale 322
3.3. Soluționarea contestațiilor privind împiedicarea unui partid sau a unei formațiuni politice ori a unui candidat de a-și desfășura campania electorală 324
3.4. Soluționarea contestațiilor privind anularea rezultatelor alegerilor 324
3.5. Confirmarea și validarea rezultatului alegerilor 325
Secțiunea a 3-a. Răspunderea Președintelui României 335
§1. Imunitatea Președintelui României 335
§2. Răspunderea politică a Președintelui României 340
§3. Răspunderea penală 341

Secțiunea a 4-a. Actele Președintelui României *343*
§1. Decretul 343
1.1. Caracterizare generală 343
1.2. Clasificări 344
§2. Mesaje, declarații, apeluri 349

Capitolul al III-lea. Guvernul **353**
Secțiunea 1. Rolul, funcțiile și atribuțiile Guvernului *353*
Secțiunea a 2-a. Structura și conducerea Guvernului *354*
Secțiunea a 3-a. Funcționarea Guvernului *355*
Secțiunea a 4-a. Actele Guvernului *357*
§1. Categorii de acte 357
§2. Delegarea legislativă 357
2.1. Norme constituționale de referință 357
2.2. Statuări în jurisprudența Curții Constituționale cu privire la regimul ordonanțelor de urgență ale Guvernului 359
§3. Regimul juridic al hotărârilor de Guvern 366
3.1. Adoptarea Hotărârilor de Guvern 366
3.2. Hotărârile de Guvern, acte de organizare a executării legilor 371

TITLUL IX. AUTORITATEA JUDECĂTOREASCĂ **379**

Capitolul I. Delimitări conceptuale **379**

Capitolul al II-lea. Instanțele judecătorești **380**
Secțiunea 1. Categorii de instanțe judecătorești *380*
§1. Înalta Curte de Casație și Justiție 380
§2. Curțile de apel 381
§3. Tribunalele 381
§4. Judecătoriile 382
§5. Instanțele militare 382
§6. Instanțele extraordinare și instanțele specializate 382
Secțiunea a 2-a. Specificul activității jurisdicționale și principiile fundamentale potrivit cărora se realizează justiția *386*
§1. Independența judecătorului și supunerea lui numai legii 386
§2. Principiul legalității 390
§3. Accesul liber la justiție 390
§4. Justiția se realizează în mod egal pentru toți 391
§5. Dreptul la apărare 391
§6. Prezumția de nevinovăție 392
§7. Publicitatea ședințelor de judecată 392
§8. Folosirea limbii oficiale și a limbii materne în justiție 392

Capitolul al III-lea. Ministerul Public 394
§1. Rolul și atribuțiile Ministerului Public 394
§2. Organizarea Ministerului Public 401
2.1. Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție 401
2.2. Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism 402
2.3. Direcția Națională Anticorupție 402
2.4. Parchetele de pe lângă curțile de apel, tribunale, tribunale pentru minori și familie și judecătorii 403
2.5. Parchetele militare 403

Capitolul al IV-lea. Consiliul Superior al Magistraturii 404
Secțiunea 1. Rol și componență 404
Secțiunea a 2-a. Funcționarea Consiliului Superior al magistraturii 405
Secțiunea a 3-a. Atribuțiile Consiliului Superior al Magistraturii 406
§1. Apărarea independenței, imparțialității și reputației profesionale a judecătorilor și procurorilor 406
§2. Atribuțiile Plenului Consiliului Superior al Magistraturii 407
§3. Atribuțiile secțiilor Consiliului Superior al Magistraturii 409
§4. Atribuțiile Consiliului Superior al Magistraturii în domeniul răspunderii disciplinare a magistraților 411
4.1. Condițiile răspunderii disciplinare a magistraților 411
4.2. Aspecte procedurale 413

TITLUL X. CURTEA CONSTITUȚIONALĂ 417

Capitolul I. Reglementarea Curții Constituționale 417

Capitolul al II-lea. Structura Curții Constituționale 418

Capitolul al III-lea. Atribuțiile Curții Constituționale 419
Secțiunea 1. Clasificare 419
Secțiunea a 2-a. Scurtă caracterizare 419
§1. Controlul constituționalității legilor înainte de promulgare [art. 146 lit. a) teza I din Constituție] 419
§2. Verificarea constituționalității inițiativelor de revizuire a Constituției [art. 146 lit. a) teza a II-a] și a legii de revizuire adoptate de Parlament (art. 23 din Legea nr. 47/1992) 420
§3. Controlul constituționalității tratatelor sau a altor acorduri internaționale [art. 146 lit. b) din Constituție] 421
§4. Controlul constituționalității regulamentelor Parlamentului [art. 146 lit. c) din Constituție] 422

§5. Controlul constituționalității hotărârilor plenului Camerei Deputaților, hotărârilor plenului Senatului și hotărârilor plenului celor două Camere reunite ale Parlamentului [art. 146 lit. l) din Constituție și art. 27-28 din Legea nr. 47/1992] 422
§6. Soluționarea excepției de neconstituționalitate ridicate în fața instanțelor judecătorești sau de arbitraj comercial [art. 146 lit. d) teza I din Constituție] 424
§7. Soluționarea excepției de neconstituționalitate ridicate de Avocatul Poporului [art. 146 lit. d) teza a II-a din Constituție] 426
§8. Soluționarea conflictelor juridice de natură constituțională dintre autoritățile publice [art. 146 lit. e)] 426
§9. Atribuția de a veghea la respectarea procedurii pentru alegerea Președintelui României și de a confirma rezultatele sufragiului [art. 146 lit. f) din Constituție] 427
§10. Constatarea existenței împrejurărilor care justifică interimatul în exercitarea funcției de Președinte al României [art. 146 lit. g) din Constituție] 428
§11. Emiterea avizului consultativ pentru propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României [art. 146 lit. h) din Constituție] 428
§12. Veghează la respectarea procedurii pentru organizarea și desfășurarea referendumului și confirmă rezultatele acestuia [art. 146 lit. i)] 429
§13. Verifică îndeplinirea condițiilor pentru exercitarea inițiativei legislative de către cetățeni [art. 146 lit. j)] 429
§14. Hotărăște asupra contestațiilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid politic [art. 146 lit. k)] 429

Capitolul al IV-lea. Reguli procedurale specifice activității Curții Constituționale 431

Capitolul al V-lea. Actele Curții Constituționale și efectele acestora 433
Secțiunea 1. Tipuri de acte 433
Secțiunea a 2-a. Obligativitatea erga omnes *a deciziilor Curții Constituționale 434*
Secțiunea a 3-a. Obligativitatea pentru viitor a deciziilor Curții Constituționale 436

Bibliografie 445

TITLUL I. INSTITUȚIILE POLITICE

În primul volum al cursului am arătat[1] că, într-o definiție sintetică, *dreptul constituțional* reprezintă acea ramură a dreptului public formată din normele juridice care reglementează relațiile sociale fundamentale ce apar în procesul instaurării, menținerii și exercitării statale a puterii[2].

Într-o definiție mai descriptivă, dreptul constituțional constituie ramura dreptului public care cuprinde totalitatea normelor juridice, reprezentând o unitate închegată și sistematizată, care reglementează principiile fundamentale ale organizării de stat, structura și modul de funcționare a instituțiilor statului, drepturile și obligațiile fundamentale ale cetățenilor în raporturile lor cu statul.

Detaliind componentele ce intră în obiectul dreptului constituțional, am reținut[3]:

a) reglementarea sistemului surselor dreptului sau sistemul normativ (dreptul constituțional normativ);

b) reglementarea drepturilor și libertăților cetățenești (dreptul constituțional substanțial sau relațional);

c) reglementarea instituțiilor politice și a celor administrative și jurisdicționale (dreptul constituțional instituțional).

Concluzionând, obiectul dreptului constituțional constă, potrivit doctrinei[4], în ansamblul unitar al dispozițiilor legale, cuprinse în Constituție sau în acte subsecvente acesteia, aplicabile mecanismului de organizare și de exercitare a puterii suverane în stat, precum și garantării drepturilor și libertăților cetățenești.

Se constată, așadar, că o componentă importantă a obiectului dreptului constituțional o constituie reglementarea instituțiilor politice, ca forme prin care se exteriorizează puterea în stat. Prin intermediul instituțiilor politice, puterea este organizată în vederea realizării interesului general. Rolul acestora este de a stabili norme sociale de conduită și de a asigura un

---

[1] M. SAFTA, *Drept constituțional și instituții politice, Vol. I. Teoria generală a dreptului constituțional. Drepturi și libertăți*, ed. a 5-a, Ed. Hamangiu, București, 2019, p. 28.

[2] I. MURARU, E.S. TĂNĂSESCU, *Drept constituțional și instituții politice*, vol. I, ed. a 13-a, Ed. C.H. Beck, București, 2008, p. 12.

[3] L. FAVOREU, *Le droit constitutionel, droit de la constitution et constitution du droit*, în Revue francaise de droit constitutionnel nr. 1/1990, *apud* C. IONESCU, *Tratat de drept constituțional contemporan*, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, București, 2008, p. 30.

[4] C. IONESCU, *op. cit.*, p. 30.

acord al membrilor comunității asupra respectării legii, drepturilor și obligațiilor fundamentale, dar și de a garanta un sistem de relații stabil, care să se adapteze evoluției acelei comunități.

Instituțiile politice sunt rezultatul unui proces istoric îndelungat, evoluția acestora urmând transformările politice, sociale, economice și culturale de la nivelul societății. Ele reflectă caracteristicile unui sistem politic și de guvernare, cu consecințe în ceea ce privește selectarea persoanelor care intră în componența lor, modul de organizare și funcționare, atribuțiile și importanța pe care o au la un moment dat în cadrul sistemului politic respectiv.

Au fost identificate[1] ca fiind trăsături comune accepțiunilor conceptului de instituție politică următoarele:

– este formată dintr-un colectiv de indivizi;

– acționează în mod permanent pentru realizarea unui interes public;

– are caracter stabil;

– modul de constituire al acesteia și atribuțiile sale sunt prevăzute într-un act cu valoare constituțională;

– dispune de autoritate, pe care o exercită în mod legitim și legal asupra unei comunități umane, care se supune voinței instituției respective.

În sens larg, conceptul de instituție politică se referă la stat, organismele de guvernare, adică parlament, președinte, guvern și prim-ministru, precum și autoritățile prin care se realizează puterea judecătorească – instanțele judecătorești. Includem în acest concept și partidele politice, având în vedere rolul lor de a contribui la definirea și exprimarea voinței politice a poporului, de a influența procesul de guvernare și evoluția instituțiilor politice în ansamblul lor. În cadrul dreptului constituțional interesează, deopotrivă, atât autoritățile învestite cu dreptul de exercitare a puterii politice, cât și normele care le reglementează.

[1] C. IONESCU, *op. cit.*, p. 44.

TITLUL II. PUTEREA ORGANIZATĂ STATAL

Capitolul I. Teorie generală

Secțiunea 1. Caracterizarea puterii organizate statal

Termenul „putere" provine din limba latină, unde termenul *potestas* înseamnă capacitatea de a acționa. În general, prin conceptul de putere se desemnează capacitatea de a impune propria voință ori de a o exercita față de alții. Astfel cum s-a arătat, „fiind și dovedindu-se categoria-cheie în organizarea statală a societății umane, puterea (în sensul cuceririi sau apropriерii sale) a fost și rămâne scopul fundamental al revoluțiilor, mișcărilor și convulsiilor sociale"[1].

În societate întâlnim raporturi de putere de la primele forme de organizare socială, în doctrină distingându-se sub acest aspect între forme „preetatice" și forme „etatice"[2]. Astfel, în formele preetatice puterea aparține grupului (o putere difuză) ori șefului sau unui grup minoritar (puterea individualizată), ținând seama de calitățile sau meritele „șefului", de tradiții sau obiceiuri etc. Cristalizarea puterii, exercitarea ei într-un cadru organizat, care să o legitimeze și să îi asigure eficacitatea, apare odată cu statul, iar puterea astfel organizată este o putere publică, organizată statal.

Teoriile cu privire la legitimitatea puterii publice sunt diverse, în funcție de interesul urmărit de susținătorii lor. Astfel, teoria care a susținut originea divină a acesteia a apărut pentru a justifica imposibilitatea înțelegerii și argumentării puterii, și mai ales pentru a sacraliza pe deținătorul său. Deținătorul puterii era divinitatea sau reprezentantul acesteia. Potrivit teoriei patriarhale, statul a luat naștere prin familie. Teoria patrimonială susține că statul a luat ființă din dreptul de proprietate asupra pământului. Teoria contractualistă motivează existența statului și a puterii sale printr-un „pact de nesupunere" a celor mulți față de rege, care le garantează un minimum de libertate. Teoria violenței susține că statul este rezultatul unui impuls din afară, al „cultului forței" și al „spațiului vital". Teoria juridică a „statului-na-

---

[1] I. MURARU, E.S. TĂNĂSESCU, *Drept constituțional și instituții politice*, vol. II, ed. a 13-a, Ed. C.H. Beck, București, 2009, p. 1.

[2] G. BURDEAU, *Traité de science politique*, t. I, L.G.D.J., Paris, 1996, p. 403 și urm.

țiune" susține că statul este personificarea juridică a unei națiuni. În contextul acestei din urmă teorii, ideea centrală este națiunea, pentru a cărei definire se insistă fie pe factorii materiali și spirituali (teoria germană), fie pe elementele subiective, adică sentimentele spirituale ce leagă membrii colectivității, dorința de a trăi împreună (teoria franceză). Teoria sociologică afirmă că de fapt statul „este un fapt istoric, grupul impunându-și voința sa celorlalți membri ai societății". Se reliefează astfel în prim-plan „puterea materială a statului", „forța sa irezistibilă de constrângere"[1].

În funcție de abordările problematicii puterii publice și de teoreticienii care le-au enunțat, au fost exprimate diverse opinii referitoare la trăsăturile puterii organizate statal, sintetizate în cele ce urmează.

Secțiunea a 2-a. Trăsăturile puterii organizate statal

§1. Puterea de stat, formă a puterii

Puterea de stat „reprezintă forma oficialmente constituită a puterii politice, formă publică sub care se organizează și funcționează această putere"[2]. Sau, într-o altă definiție, puterea statală este forma de organizare statală a puterii poporului[3]. Funcția sa fundamentală este de a exprima și a realiza, ca voință general obligatorie, voința poporului. Ca putere oficială, aceasta își are legitimarea într-un sistem de reguli având ca obiect guvernarea și se exprimă printr-un sistem de prerogative atribuite instituțiilor guvernării (iar nu guvernanților înșiși), ceea ce dă permanență și continuitate puterii publice.

Puterea publică subzistă și coexistă în cadrul societății cu o multitudine de alte raporturi de putere: a partidelor politice, a sindicatelor, organizațiilor religioase etc., relațiile dintre acestea la nivel social constituind o condiție de echilibru și o modalitate prin care se realizează democrația.

§2. Caracterul organizat

Privită prin prisma necesităților care i-au determinat apariția și a funcțiilor pe care le are de îndeplinit, puterea publică nu poate fi altfel concepută decât ca putere organizată, structurată și echilibrată, în sensul stabilirii

---

[1] Pe larg, I. DELEANU, *Instituții și proceduri constituționale – în dreptul român și în dreptul comparat*, Ed. C.H. Beck, București, 2006, p. 32-33.

[2] *Idem*, p. 36 și urm.

[3] I. MURARU, E.S. TĂNĂSESCU, *op. cit.*, vol. II, 2009, p. 3.

unor legături stabile, ferme între componentele sale. Această organizare este diferită în funcție de factori istorici, sociali etc.

Având în vedere cerințele de ordin funcțional care i-au determinat apariția – conducerea organizată și unitară a societății –, statul apare ca un sistem organizațional politic a cărui menire este conducerea societății, conducere ce se realizează – în mod deosebit în societățile contemporane – prin adoptarea de norme juridice care au valabilitate pe întreg teritoriul și cu privire la întreaga populație asupra căreia se exercită autoritatea de stat. Premisa și mijlocul prin care puterea publică se poate pune în valoare ca factor de comandă socială sunt crearea și aplicarea normelor juridice. Astfel, deși normele juridice nu asanează totalitatea normelor și relațiilor politice sau de altă natură existente în spațiul social, prin funcțiile pe care le îndeplinesc, mai ales pentru consacrarea și apărarea intereselor generale ale membrilor societății, normele juridice polarizează tot ansamblul normativ social în jurul anumitor valori specifice ale societății, orientându-le către aceleași concepții și interese ale puterii.

Atât adoptarea normelor, cât și aplicarea lor sunt în competența unor forme organizaționale statale, fiecare categorie de organe deținând, după caz, competențele în domeniul creării dreptului, a realizării lui prin mijloace administrative și a realizării lui pe căi juridice. Pentru această întreagă activitate există o structură de organe ale statului între care relațiile esențiale diferă în funcție de sistemul politic sau constituțional adoptat în țările respective.

§3. Unicitatea

Unicitatea puterii organizate statal derivă din faptul apartenenței sale la un „titular unic și exclusiv"[1] – poporul. În cadrul unui stat nu pot exista două sau mai multe puteri publice. Unicitatea puterii nu exclude realizarea ei prin diverse organe ale statului. Sub acest aspect, vorbim de separația puterilor în stat, definitorie pentru statul de drept.

§4. Caracterul de constrângere

Statul a fost și este conceput ca un sistem de organizații care, urmărind realizarea unor funcții la nivelul societății, poate și trebuie să utilizeze „forța" în acest scop. Ceea ce distinge constrângerea ca atribut al puterii publice de toate celelalte forme de constrângere instituite la nivel social este stabilirea sa chiar de către puterea publică, printr-un sistem de norme. Normativitatea socială capătă astfel relevanță juridică, fiind consacrată

[1] I. DELEANU, *op. cit.*, 2006, p. 37.

constrângerea juridică ce poate să se înfățișeze în forme diverse: administrativă, disciplinară, civilă, penală etc.

§5. Suveranitatea

Suveranitatea de stat este acea trăsătură a puterii de stat de a fi supremă în raport cu oricare alte puteri sociale existente în limitele sale teritoriale și independentă față de puterile oricărui alt stat sau organism internațional, calitate exprimată în dreptul statului de a-și stabili în mod liber, fără nicio imixtiune din afară, scopurile sale pe plan intern și extern, sarcinile fundamentale pe care le are de îndeplinit și mijloacele necesare realizării lor, respectând suveranitatea altor state și normele dreptului internațional.

Suveranitatea implică două ipostaze ce reflectă cele două planuri pe care se manifestă: cea internă și cea externă. Depășindu-se stadiul în care se vorbește despre „suveranitate internă" și „suveranitate externă", astăzi se vorbește despre două laturi ale aceluiași fenomen, între care există puternice legături de interdependență, formând un tot unitar. Astfel, suveranitatea a căpătat în ultimii ani noi valențe și dimensiuni, fiind văzută ca un „instrument" prin care interesele naționale se racordează cu cele regionale și cu cele mondiale[1]. Unii teoreticieni contestă actualitatea conceptului clasic de suveranitate, susținând că aceasta semnifică în prezent doar o anumită competență a statului sau o ficțiune juridică ce poate fi limitată, o putere care nu mai poate fi arbitrară și discreționară în interiorul statului și absolut independentă în exterior[2].

Unele constituții admit posibilitatea unei cedări a suveranității în anumite domenii, ca efect al unor angajamente internaționale. Astfel sunt, de exemplu, statele membre ale Uniunii Europene. Nu este vorba însă de cedări de suveranitate substanțială, care se pierd de stat în mod definitiv și irevocabil, ci de limitări ale exercițiului suveranității de stat, în sensul că acele competențe, anterior exclusiv naționale, transferate instituțiilor comunitare, vor fi exercitate de stat împreună cu celelalte state ale Uniunii Europene[3].

---

[1] Pe larg, C. GILIA, *Teoria statului de drept*, Ed. C.H. Beck, București, 2007, p. 309.
[2] *Ibidem*.
[3] B. AURESCU, *Noua suveranitate*, Ed. All Beck, București, 2003, p. 97-98.

Identitatea constituțională. Suveranitate națională. Aderarea la Uniunea Europeană

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A ROMÂNIEI

Decizia nr. 683 din 27 iunie 2012
asupra conflictului juridic de natură constituțională dintre Guvern, reprezentat de primul-ministru, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte

M. Of. nr. 479 din 12 iulie 2012
– extras –

Potrivit art. 1 alin. (2) din Tratatul privind Uniunea Europeană, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, seria C nr. 83 din 30 martie 2010, acesta marchează o nouă etapă în procesul de creare a unei uniuni tot mai profunde între popoarele Europei. ***De esența Uniunii este atribuirea de către statele membre a unor competențe – tot mai multe la număr – pentru realizarea obiectivelor lor comune, desigur, fără a se aduce atingere, într-un final, prin această cedare de competențe, identității constituționale naționale*** *– Verfassungsidentitat (a se vedea Decizia Tribunalului Constituțional german din 30 iunie 2009, pronunțată în Cauza 2 BvE 2/08, referitoare la constituționalitatea Tratatului de la Lisabona). De aceea, pe această linie de gândire, statele membre își mențin competențe care sunt inerente în vederea păstrării identității lor constituționale, iar cedarea de competențe, precum și regândirea, accentuarea sau stabilirea unor noi orientări în cadrul competențelor deja cedate ține de marja constituțională de apreciere a statelor membre.*

Așadar, Uniunea Europeană poate să acționeze doar în limitele competențelor care i-au fost conferite, având, deci, competențe atribuite (P. Craig, G. de Búrca, EU Law. Text, cases and materials, Oxford University Press, 2011).

De aceea, art. 5 alin. (2) din Tratatul Uniunii Europene prevede expres că, „în temeiul principiului atribuirii, Uniunea acționează numai în limitele competențelor care i-au fost atribuite de statele membre prin tratate pentru realizarea obiectivelor stabilite prin aceste tratate. Orice competență care nu este atribuită Uniunii prin tratate aparține statelor membre", ceea ce demonstrează că Uniunea Europeană, în momentul de față, este încă o uniune de state.

De altfel și Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 148 din 16 aprilie 2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 317 din 12 mai 2003, a stabilit că ***„prin actele de transfer al unor atribuții către***

***structurile Uniunii Europene, acestea nu dobândesc, prin înzestrare, o «supracompetență», o suveranitate proprie. În realitate, statele membre ale Uniunii Europene au decis să exercite în comun anumite atribuții care, în mod tradițional, țin de domeniul suveranității naționale**. Este evident că în actuala eră a globalizării problematicii omenirii, a evoluțiilor interstatale și a comunicării interindividuale la scară planetară, conceptul de suveranitate națională nu mai poate fi conceput ca absolut și indivizibil, fără riscul unei izolări inacceptabile".*

Înainte de intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona era dificil de stabilit limitele competențelor Uniunii Europene, dar în momentul de față există categorii de competențe prevăzute în Tratat cu privire la care Uniunea Europeană are o competență exclusivă, competență partajată sau competență de a sprijini, coordona sau completa acțiunea statelor membre. Așadar, acțiunea statelor membre este foarte importantă în structura arhitecturală a Uniunii Europene, ea variind ca intensitate în funcție de domeniu (P. Craig, G. de Búrca, EU Law. Text, cases and materials, Oxford University Press, 2011; Jean-Luc Sauron, Comprendre le Traité de Lisbonne: Texte consolidé intégrale des traités, explications et commentaires; Gualino éditeur, 2007; Jacques Ziller, Il nuovo Trattato europeo; Il Mulino, 2007; Klemens H. Fischer, Der Vertrag von Lissabon. Text und Kommentar zum Europaischen Reformvertrag; Nomos, 2008, 550 pages).